

Stockholm 2016-04-25

Konstitutionsutskottet

Ink 2016 -04- 25

Dnr 2088-2015/16

Granskning av Utbildningsdepartementets försök att påverka Sveriges Television och utbildningsministerns ansvar för detta

Enligt uppgifter i media (Så försökte Miljöpartiet utöva påtryckningar mot Aktuellt, svt.se 20/4-16) har en chefstjänsteman (MP) i utbildningsminister Gustav Fridolins politiska stab, som då även tjänstgjorde som presskontakt, försökt påverka en journalist från Sveriges Television i dennes journalistiska arbete på ett otillbörligt sätt. Programledaren för Aktuellt, Anders Holmberg, ringde den miljöpartistiska chefstjänstemannen angående en tv-intervju som skulle spelas in samma kväll. Riksdagsledamoten Jabar Amin (MP) skulle intervjuas om hur partiledningen hade hanterat den uppkomna situationen med det tidigare statsrådet Mehmet Kaplans (MP) och riksdagsersättaren Yasri Khans (MP) avhopp. Intervjun var tänkt att visas i programmet Aktuellt. Jabar Amin beskrivs i artikeln som starkt kritisk till hur Miljöpartiets partiledning har hanterat de båda fallen, vilket var anledningen till att han bjudits in till programmet.

Under telefonsamtalet försökte chefstjänstemannen få Anders Holmberg att ”steka” delen om Kaplan. Sedan började han kohandla om kritiska röster. Chefstjänstemannen erbjöd ”några tunga namn inom partiet” som var kritiska mot att Khan nominerats till partistyrelsen, mot att Holmberg avstod ifrån att prata om Kaplan. När detta inte nådde framgång förklarade han att de skulle ”knåda” Jabar Amin under dagen så att Amin inte skulle vara särskilt kritisk under intervjun.

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen (RF) ska domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet iaktta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet

Olof Lavesson

Riksdagsledamot • Ordförande Kulturutskottet • Sveriges riksdag

och opartiskhet. Om det allmänna har överskridit sin beslutanderätt, kan man tala om illojal maktanvändning.

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) reglerar skyddet för yttrandefrihet i radio, television, filmer, videogram och ljudupptagningar m.m. Lagen bygger på samma grundsatser som tryckfrihetsförordningen. Detta innebär bl.a. att censurförbud och etableringsfrihet i princip gäller också för de medier som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen.

Enligt 1 kap. 3 § första stycket YGL får det inte förekomma att något som är avsett att framföras i ett tv-program först måste granskas av en myndighet eller något annat allmänt organ. Inte heller är det tillåtet för myndigheter och andra allmänna organ att utan stöd i yttrandefrihetsgrundlagen, på grund av det kända eller väntade innehållet i ett tv-program, förbjuda eller hindra dess offentliggörande eller spridning bland allmänheten.

Enligt 3 kap. 4 § YGL avgör den som sänder tv-program självständigt vad som ska förekomma i programmen. Bestämmelsen innebär att krav på innehållet i vad som sänds kan ställas endast genom lag eller genom sådana tillståndsvillkor som får förekomma. På detta sätt utgör bestämmelsen om programföretags redaktionella självständighet ett uttryckligt skydd mot påtryckningar från det allmänna sida.

Konstitutionsutskottet (KU) har tidigare uttalat angående statsråds relationer till public service-företagen att man vid sidan av det som förekommer inom ramen för formulerandet av företagens uppdrag, borde iaktta en hög grad av försiktighet så att det inte uppstår risk för att företagens självständighet och oberoende rubbas eller deras granskande uppgift påverkas (jfr. 2003/04:KU20).

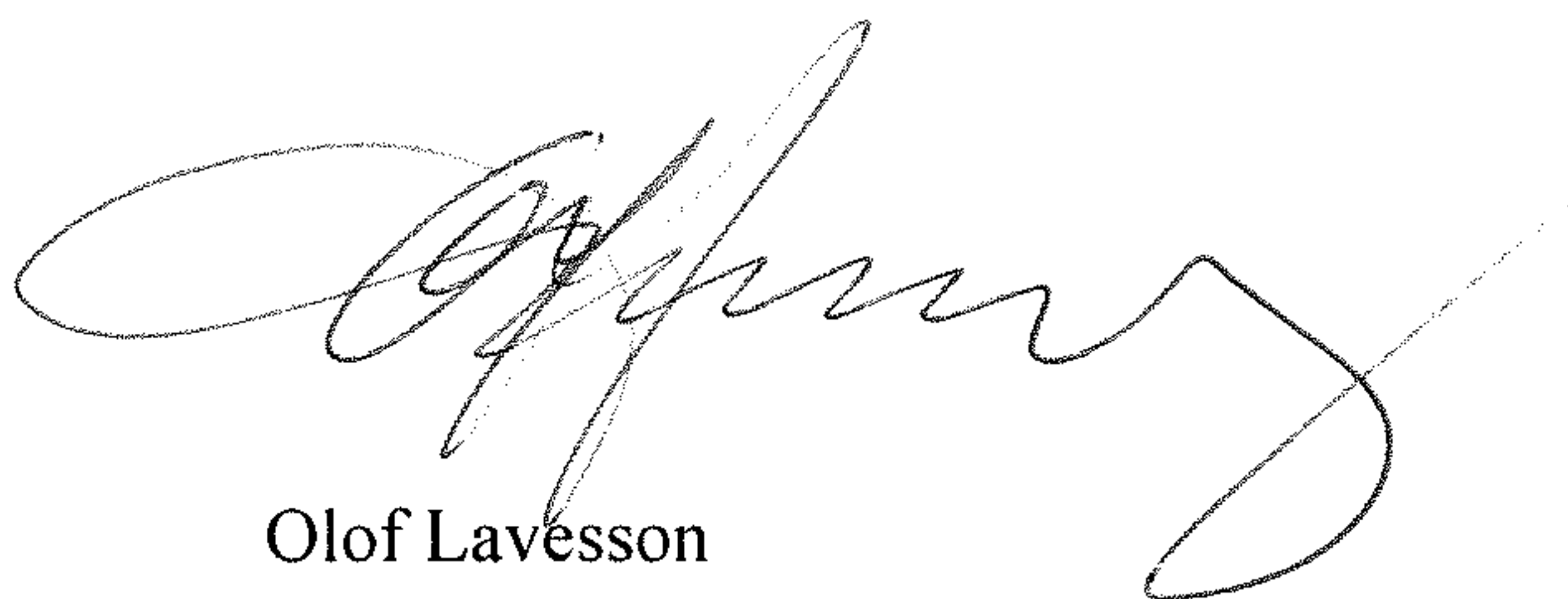
Våren 2005 underströk KU vikten av att statsråd i kontakten med medieföretag inte agerar så att den redaktionella självständigheten kan ifrågasättas. Inte heller får åtgärden vara hindrande för offentliggörande eller spridning av framställningar i grundlagsskyddade medier, t.ex. tv-program. Ärendet handlade då om att dåvarande justitieministern hade gett sin pressekreterare i uppdrag att ringa SVT för att lämna information om ett pågående gisslandrama samma dag som ett humorprogram med ministerns medverkande skulle sändas.

Under våren 2011 granskade KU dåvarande skolministerns ansvar för att hans presschef enligt anmälan hade kontaktat redaktionen för programmet Uppdrag

granskning och framfört vissa synpunkter. Utskottet uttalade då ”en allmän utgångspunkt vid kontakter mellan företrädare för statliga myndigheter och media är självfallet vikten av att den redaktionella självständigheten inte träds förnär”.

Staten får inte försöka hindra att ett visst för staten misshagligt budskap sprids i media. Är man tjänsteman i Regeringskansliet är man en central företrädare för staten. I det nu aktuella fallet har en tjänsteman vid Regeringskansliet försökt påverka uppläggningsen av ett program i Sveriges Television, i syfte att undvika att kritiska åsikter om ett nyss avgånget statsråd framförs. Detta framstår som klart olämpligt mot bakgrund av konstitutionsutskottets tidigare uttalanden om mediernas grundlagsskyddade oberoende och vikten av att företrädare för regeringen och Regeringskansliet respekterar detta oberoende.

Mot bakgrund av det ovan sagda begär jag att konstitutionsutskottet ska granska Utbildningsdepartementets agerande rörande den aktuella situationen och utbildningsministerns ansvar för detta.

Olof Lavesson
Riksdagsledamot (M)